

RECENSIONS

GEORGES MOUNIN: *Histoire de la linguistique des origines au XXe siècle*. Paris, Presses Universitaires de France, 1967. Versió castellana: Madrid, Gredos, 1968. 235 pàgs. (BRH, 16). — *La linguistique du XXe siècle*. Paris, Presses Universitaires de France, 1972. 254 pàgs. Versió castellana: Madrid, Gredos, 1976. 262 pàgs. (BRH, 40).

Aquestes dues obres, que hom pot considerar unitàriament, són plenes d'observacions interessants sobre els diferents períodes, tendències i autors estudiats. En la primera, ens sembla mancada de proporció l'extensió que hom dedica a alguns temes. Per exemple, només unes vint-i-dues pàgines fan referència al conjunt format per l'antiguitat clàssica (grega i romana) i l'Édat mitjana, mentre que unes nou ho fan als sumeris i acadis. Algun període important, com el del Renaixement, tampoc no ofereix un desenvolupament suficient. En la segona obra, una subdivisió en períodes o tendències hauria estat molt més encertada que la selecció de figures importants que hi trobem. D'aquesta manera es fa més difícil de seguir el desenvolupament de la lingüística d'aquest segle. Altrament, la dita selecció és bastant incompleta, puix que hi manca una figura tan representativa de la lingüística anglesa com Firth i una altra tan original i innovadora de la francesa com Guillaume. Finalment, algunes d'aquestes figures modernes són estudiades d'una manera poc organitzada: bé que hom pot trobar moltes coses interessants en les pàgines que els són dedicades, manca, a vegades, una exposició sòlida i precisa de les doctrines. Això pot ésser observat, per exemple, en la part dedicada a Saussure, però sobretot en la que es refereix a Chomsky, escrita en un to massa subjectiu, fins al punt de preguntar-se l'autor, d'una manera ben poc seriosa, si el creador de la gramàtica generativa transformacional no ha estat condicionat per l'ambient acadèmic nord-americà en tant que aquest és molt competitiu i adequat per als qui desitgen triomfar en un curt termini. Malgrat les deficiències, més aviat de forma, que hem assenyalat, hom troba ben sovint, en ambdues obres, manifestacions de la gran personalitat de l'autor com a lingüista i dels seus extensos i profunds coneixements.

Josep ROCA I PONS

JOHN LYONS: *Semantics*. Cambridge, Cambridge University Press, 1977. 898 pàgs. Traducció castellana: *Semàntica*. Barcelona, Editorial Teide, 1980. 855 pàgs.

Entre les nombroses obres aparegudes durant aquests darrers anys sobre semàntica, aquesta obra de Lyons ocupa un lloc molt destacat, tant per la seva riquesa i diversitat temàtica com per la profunditat que caracteritza el tractament dels temes. Afegim-hi l'adequada organització de tota l'obra, amb alguna excepció,

i l'estil sempre precís i estimulante de l'autor. Aquest, altrament, és ben conegut, sobretot, pel seu llibre *Introduction to Theoretical Linguistics*.¹

En començar el primer volum trobem l'aclariment d'alguns conceptes fonamentals, com el central de significació i, també, els de forma, lexema i expressió. Després és estudiada la semiòtica (aquest mot ha anat predominant sobre el de semiologia, que trobem, sobretot, en la bibliografia francesa) i els conceptes d'índex, de símbol i de símptoma que poden relacionar-se amb la indicada ciència general dels signes. Hom es refereix, llavors, a les posicions representades pel realisme i pel nominalisme clàssics. No s'oblida la triple i discutible —com reconeix l'autor— classificació de semàntica, sintàctica i pragmàtica. Segueixen després uns capítols dedicats a diferents classes de semàntica, segons llur relació amb determinats corrents ideològics. El primer es refereix a la semàntica conductista, basada en el moviment que tant influí l'estructuralisme nord-americà i que després ha estat renovat i perfeccionat per Skinner. El segon ho fa a la semàntica lògica, que ha estat molt important en el desenvolupament de la gramàtica generativa. El tercer i el quart es refereixen a la semàntica estructural: de primer, hom té en compte la teoria dels camps semàntics i llurs limitacions, puix que només pot aplicar-se a una part del lèxic i, finalment, després, la gran aportació de l'anàlisi componencial, apareguda a ambdues bandes de l'Atlàntic.

El segon volum comença referint-se a les relacions entre la semàntica i la gramàtica, amb un extens estudi de posició generativista. Són remarcables les pàgines dedicades a l'estudi de les parts de l'oració, fins i tot des d'un punt de vista ontològic (en aquest sentit és interessant la classificació en noms d'objectes, abstractes —qualitats i accions— i els que afecten les proposicions). L'autor reconeix, naturalment, les diferències entre les llengües: sembla encertat de sostenir, com fa Lyons, que algun criteri, com el morfo-sintàctic, que no pot tenir una validesa general, és justificat en alguns casos. Altrament, Lyons és autor d'un valuós article sobre aquest tema.² A continuació, trobem temes tan importants com les oracions nuclears, les estructures predicatives, els subjectes locatius, les valències (el verb *donar*, per exemple, exigeix una triplicitat formada pel subjecte i els dos complements, el directe i l'indirecte), l'ergativitat i la transitivitat, ben estudiades durant aquests darrers anys. Després d'una referència àmplia als conceptes de tema, rema i focus, hom passa a l'estudi del lèxic en un sol capítol, la qual cosa ens sembla una mica desproporcionada. En aquest capítol hom parla de l'homonímia, de la polisèmia, etc. És interessant el concepte de l'anomenada competència comunicativa, en el sentit de tot allò que fa possible la comunicació ultra els elements pròpiament lingüístics. Hom s'adona de la importància de Firth —per al qual allò que és més important en el llenguatge és la seva funció social— en la teoria contextual. Assenyaem també les pàgines dedicades a les variacions estilístiques, dialectals i diacròniques. En un dels capítols següents hom té en compte l'aspecte díctic del llenguatge, del qual ens havia parlat Buhler extensament. Remarquem l'atenció concedida als conceptes de temps i d'aspecte: llur diferència es basa, precisament, en el caràcter díctic del primer. Al final d'aquest segon volum hom parla dels anomenats *speech-acts*, entesos en el sentit d'una comunicació i tot allò que contribueix a fer-ne una realitat. Ací té el seu lloc el problema del valor dels gestos. Finalment, esmentem

1. Cambridge, Cambridge University Press, 1968. N'hi ha una traducció castellana per R. Cerdà: *Introducción en la lingüística teórica*, Barcelona, Editorial Teide, 1971.

2. *Towards a National Theory of the Parts of Speech*, JL, II (1966), 209-236.

l'estudi de la interrogació, de la negació, etc., i, també, de la necessitat i de la possibilitat, del temps com a modalitat, de la modalitat deòntica (la lògica de l'obligació i de la permissió), etc., dins dels dos últims capítols, dedicats, respectivament, al mode i la força illocutiva i a la modalitat.

Cal posar en relleu l'extensa bibliografia —enriquida per l'addició, sobretot, d'obres escrites en castellà o traduïdes a aquesta llengua en l'edició espanyola— i dos índexs molt complets (un de temes i un altre de noms propis). Insistim en el gran valor d'aquesta obra, que recomanem a tots els qui s'interessen per la lingüística, en qualsevol dels seus camps. A través de la lleugera idea que hem pogut donar del seu contingut, hom s'haurà adonat que en formen part temes que, generalment, no es troben en obres d'aquesta mena. Volem remarcar els profunds coneixements i el criteri assenyat que mostra l'autor en tota la seva extensa obra. Mereix també una menció especial la tasca extraordinària duta a terme pel traductor, Ramon Cerdà, que ha afegit unes notes molt encertades i oportunes al text.

Josep ROCA I PONS

Euskal Herriko udalen izendegia. Bilbao, Euskaltzaindia, 1979. 156 pàgs.

El present llibret és un nomenclàtor dels municipis del País Basc, publicat per l'Euskaltzaindia (Acadèmia de la llengua basca), que ha estat redactat per una comissió nomenada per aquesta Acadèmia, presidida pel prestigiós lingüista Koldo Mitxelena.

Aquest nomenclàtor comprèn tots els noms de municipi del País Basc d'ambdós cantons de la frontera estatal; és constituït per unes llistes compostes a tres columnes. La primera columna inclou la denominació oficial actual, la segona el nom basc correcte i la tercera el gentilici corresponent. Al començament hi ha una llista general per ordre alfabètic en la qual apareix al costat del nom oficial una indicació de la regió a què correspon cada nom. A continuació de la llista general hi ha la de cada regió incloent-hi els enclavaments de dins el País Basc que depenen políticament d'altres províncies, com és cas del comtat de Treviño a Àlaba.

Els títols són tots en basc, traduïts en forma de subtítols en castellà i en francès. Al final del llibret hi ha unes explicacions també trilingües en les quals són descrites les circumstàncies que induïren a la confecció del nomenclàtor, una història de la comissió, la metodologia que s'hi ha seguit i uns exemples pràctics d'ús.

Segons aquestes notes, hi havia una necessitat d'ordenació toponímica deguda a la confusió de formes en topònims (*Oñate/Oñati*) i gentilicis (*abadinarra/abadiotarra*). Per tal de normalitzar aquesta situació, l'Acadèmia nomenà una comissió que efectués els treballs d'ordenació toponímica, la qual comissió, en principi, inicià la seva tasca en el camp de la toponímia major «concretament dels pobles, nuclis de població i barris de certa importància, els que oficialment posseïen categoria d'entitat de població»; després d'haver publicat alguns treballs, la lentitud d'una obra d'aquest tipus va portar la comissió a redactar prioritàriament el present nomenclàtor que recull només les denominacions de municipis.

En la normalització dels topònims, la comissió ha tingut en compte, naturalment, llur pronunciació genuïna actual, però prenent una posició d'equilibri que no obligui a l'adopció de contraccions d'ús estrictament local (*Idiazabal* i *Zeanuri*). S'hi respecten els noms actuals al costat, però, d'altres formes històriques, legendàries o neologismes que el Renaixement basc ha recuperat (*Mondragoe* al costat d'*Arrasate*, *Peralta/Azcoien*, *Pedernales/Sukarrieta*).

En la fixació dels gentilicis hom ha tingut en compte l'ús i la tradició locals, i per a les poblacions on no es parla basc actualment ha estat seguit un criteri